

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 47

(2003–2004)

Om lov om endringer i plan- og bygningsloven (konsekvensutredninger)

*Tilråding fra Miljøverndepartementet av 26. mars 2004,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen foreslår Miljøverndepartementet å supplere bestemmelsene om konsekvensutredninger (KU) i plan- og bygningsloven slik at det gis nødvendige lovmessige rammer for iverksetting av EUs direktiv om vurderinger av miljøvirkninger av visse planer og programmer. Samtidig foreslås det endringer av bestemmelsene om konsekvensutredninger for utbyggingstiltak med sikte på forenkling og effektivisering.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Innledning

EU vedtok den 27. juni 2001 Europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/42/EF om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer. Formålet med direktivet er å sikre høy grad av miljøbeskyttelse gjennom krav til miljøvurdering tidlig i beslutningsprosessen, og før rammene for enkeltprosjekter er lagt. I samsvar med Stortingets beslutning om å innlemme direktivet i EØS-avtalen (jf. Innst. S. nr. 145 (2002–2003)), legger Miljøverndepartementet frem forslag til endringer i plan- og bygningsloven for å gi nødvendige lovmessige rammer for iverksetting av direktivets bestemmelser. Direktivet fastsetter frist for implementering til 27. juli 2004.

Departementet legger samtidig frem forslag til endringer av dagens bestemmelser om konsekvensutredning for tiltak. Forslaget innebærer at konsekvensutredninger integreres i planleggingen etter plan- og bygningsloven, slik at en unngår tosporede prosesser for tiltak som avgjøres gjennom plan etter plan- og bygningsloven. Kommunen, eller fylkeskommunen i de tilfeller det utarbeides fylkesplan, vil som hovedregel være ansvarlig myndighet etter bestemmelsene. For tiltak som avgjøres ved vedtak etter sektorlov, opprettholdes dagens system med tillatelsesmyndigheten som ansvarlig for konsekvensutredningsprosessen.

Det foreslås også visse forenklinger med sikte på økt fleksibilitet og ytterligere effektivisering. Disse gjøres også gjeldende for planer som omfattes av EU-direktivet.

Forslaget til lovendringer er i tråd med prinsippene bak planlovutvalgets forslag til nye bestemmelser om konsekvensutredninger, jf. NOU 2003: 14 Om bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven II.

2.2 Gjeldende rett og internasjonale rammer

2.2.1 Bestemmelser om konsekvensutredninger for tiltak

Bestemmelser om konsekvensutredninger for tiltak ble innført i Norge ved lov av 16. juni 1989 nr. 81, jf. Ot.prp. nr. 75 (1988–1989). Bestemmelsene

ble endret ved lov av 4. august 1995 nr. 54, jf. Ot.prp. nr. 24 (1994–1995), som en tilpasning til EUs Rådskdirektiv 85/337/EØF av 27. juni 1985 om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger. EU vedtok 3. mars 1997 Rådskdirektiv 97/11/EF om endringer av direktiv 85/337. Dette direktivet ble implementert i norsk rett gjennom endring i forskrift om konsekvensutredninger ved kongelig resolusjon den 21. mai 1999. Sammen omtales disse direktivene i det følgende som «prosjektdirektivet».

Formålet med bestemmelsene om konsekvensutredninger er å klargjøre virkningene av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn. Konsekvensutredninger skal sikre at disse virkningene blir tatt i betraktning under planlegging av tiltaket og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket kan gjennomføres.

Konsekvensutredningsbestemmelsene omfatter tiltak som kan få vesentlige virkninger. Hvilke tiltak som omfattes av bestemmelsene er fastsatt i forskrift. Vedlegg I til forskriften angir hvilke tiltak som alltid skal konsekvensutredes. Vedlegg II angir hvilke tiltak som skal vurderes nærmere. Disse tiltakene skal konsekvensutredes dersom de faller inn under kriteriene i forskriftens § 4.

Bestemmelsene stiller krav til utarbeidelse og høring av melding med forslag til utredningsprogram, fastsetting av utredningsprogram, utarbeidelse og høring av konsekvensutredning, herunder offentlig møte om denne, utarbeidelse av sluttdokument og offentliggjøring av dette og det endelige vedtaket i saken. Utbygger dekker kostnadene forbundet med utarbeidelse av melding og konsekvensutredning og det offentlige møtet om saken.

Konsekvensutredningsbestemmelsene er prosessledende bestemmelser. Avgjørelse om gjennomføring av tiltak fattes i medhold av annet lovverk. De mest sentrale lovene i denne sammenheng er plan- og bygningsloven, forurensningsloven, energiloven og vassdragsreguleringsloven.

Siden bestemmelsene om konsekvensutredninger trådte i kraft i 1990 er det behandlet i overkant av 600 saker. Veg- og jernbanetiltak, massetak, industri, herunder energitiltak og næringstiltak utgjør de største tiltakstypene.

Bestemmelser om konsekvensutredning for virksomhet knyttet til olje- og gassutvinning er gitt i medhold av petroleumsloven, jf. forskrift av 27. juni 1997 med endringer av 4. juni 1999. Disse bestemmelsene regulerer utbyggingsvirksomhet knyttet til petroleumsvirksomheten på sokkelen, herunder rørledninger for transport av olje og gass. Rørledninger for transport av petroleum over land og pe-

troleumsvirksomhet på land omfattes, i tillegg til bestemmelsene om konsekvensutredning i petroleumsloven, av konsekvensutredningsbestemmelsene i plan- og bygningsloven.

2.2.2 Nærmere om direktivet om miljøvurdering av visse planer og programmer

EU-direktivet om miljøvurdering av visse planer og programmer har som formål å sikre høy grad av miljøbeskyttelse.

Direktivet omfatter planer og programmer som sannsynligvis vil ha betydelige miljøvirkninger. Det omfatter planer og programmer i nærmere angitte sektorer, i praksis alle sektorer med unntak av planer/programmer som kun skal tjene forsvar eller sivilt beredskap, og rene finansplaner. Planene/programmene omfattes av direktivet dersom de legger rammer for fremtidig tillatelse til gjennomføring av tiltak som omfattes av prosjektdirektivets annekse I (tiltak som alltid skal konsekvensutredes) eller annekse II (tiltak som skal vurderes nærmere). Det er ikke krav om at disse planene skal være juridisk bindende. Direktivet omfatter også endringer i slike planer eller programmer.

Planer for mindre områder og mindre endringer i planer omfattes i utgangspunktet ikke, med mindre det slås fast at de kan ha vesentlige konsekvenser. En plan er i EU-direktivet definert gjennom at den utarbeides eller vedtas av en myndighet, eller utarbeides av en myndighet med sikte på vedtak i parlament eller regjering ved en lovgivningsprosess. I tillegg skal krav om at planleggingen skal gjennomføres være nedfelt i lov eller forskrift.

Direktivet stiller krav om at forslagsstiller fremkaffer opplysninger om «vesentlige virkninger og rimelige alternativer», sett i forhold til hva slags informasjon som med rimelighet kan kreves når en tar hensyn til plannivå og detaljeringsgrad, utredninger ved etterfølgende planstadier etc.

Direktivet stiller krav om at berørte myndigheter og offentligheten skal informeres om vedtaket. Videre stilles det krav om at det skal gis en redegjørelse for hvordan hensynet til miljø er innarbeidet i planen, hvordan konsekvensutredningen og uttalelsene til denne er tatt hensyn til og hvilke planer for miljøoppfølging og overvåking som foreligger.

I direktivet heter det videre at «medlemsstatene skal overvåke de betydelige miljøvirkningene av gjennomføringen av planer og programmer, slik at de blant annet på et tidlig tidspunkt kan fastslå uforutsette negative miljøvirkninger, og kan treffe egnete utbedringstiltak».

2.2.3 Protokoll om strategiske miljøkonsekvensvurderinger

Bestemmelsene om konsekvensutredninger skal også være i samsvar med Protokollen om strategiske miljøkonsekvensutredninger under Espookonvensjonen om vurderinger av tiltak med grenseoverskridende miljøkonsekvenser. Norge undertegnet protokollen i mai 2003. Protokollen er i hovedsak i samsvar med EUs direktiv om vurderinger av miljøvirkninger av visse planer og programmer. Innlemmelsen av EU-direktivet i norsk rett vil i hovedsak ivareta kravene i protokollen. Protokollen inneholder imidlertid også bestemmelser om miljøvurderinger knyttet til politikk og lovgivning. Disse bestemmelsene har en anbefalende karakter, og fremtidige parter til protokollen vil ha en stor grad av frihet med hensyn til hvordan de velger å følge opp bestemmelsen. Bestemmelsen innebærer likevel en reell forpliktelse til å iverksette tiltak for å sikre konsekvensvurderinger av politikk og lovgivning.

3 Planlovutvalgets forslag og uttalelsene til disse

3.1 Planlovutvalgets forslag til bestemmelser om konsekvensutredninger

Planlovutvalgets forslag, jf. NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven II, innebærer at dagens bestemmelser om konsekvensutredning integreres i den ordinære planleggingen etter plan- og bygningsloven. Den generelle bestemmelsen om dette er tatt inn i lovforslagets §1–8 og §1–9. Utvalgets hovedbegrunnelse er å sikre gode planprosesser og bedre grunnlag for planvedtak. Ved å slå sammen det som nå er to atskilte prosesser til én kan det, etter utvalgets vurdering, også oppnås klare forenklinger. Ved å knytte utredning til plannivå er det også mulig å sikre at konsekvensene som oppstår i samvirke mellom flere tiltak blir utredet.

Planlovutvalget har i sitt forslag også tatt høyde for at EU-direktivet om miljøvurderinger av visse planer og programmer gjennomføres i norsk rett.

Hovedelementene i utvalgets forslag er:

1. Det innføres en oppstartsfasen med utarbeiding og offentlig høring av planprogram som tidlig avklarer innholdet i planarbeidet og behov for utredninger.
2. For planer med vesentlige virkninger stilles det krav til utarbeiding av konsekvensutredning og til offentlig høring av denne.
3. Det gis mulighet til å stille krav til miljøoppfølging.
4. For planer med vesentlige virkninger stilles det krav om offentliggjøring av vedtak med beskrivelse av hvordan konsekvensutredningen er tatt hensyn til.
5. Dersom planen kan ha vesentlige virkninger for nabostat skal nabostat varsles, og gis mulighet til å delta i planleggingsprosessen.

Både implementering av EU-direktivet og integrering av dagens bestemmelser om konsekvensutredninger i planleggingen etter plan- og bygningsloven gir behov for bestemmelser som også omfatter beslutninger som ikke tas gjennom plan- og bygningsloven. Utvalget har foreslått at bestemmelser om konsekvensutredninger som gjelder for tiltak og planer som reguleres av sektorlovgivning gis i et eget kapittel 17.

3.2 Høringsinstansenes syn

Planlovutvalgets utredning ble sendt på høring 20. mai 2003. Ved brev av 7. juli 2003 ble høringsinstansene bedt om å uttale seg til de deler av utredningen som omhandler klage, innsigelsesadgang og konsekvensutredninger innen 1. september 2003. I alt kom det inn ca 105 uttalelser ved denne høringen.

Høringsinstansene er positive til forslaget om å integrere bestemmelsene om konsekvensutredninger i planleggingen etter plan- og bygningsloven. Det pekes på at dette vil bidra til å effektivisere planarbeidet og bidra til at konsekvensutredningen blir fokusert på beslutningsrelevante problemstillinger. Enkelte instanser peker på at det er et problem at enkelte kommuner vil ha begrenset kapasitet og kompetanse. Dette anføres som et argument for at fastsetting av utredningsprogram og godkjenning av konsekvensutredning for enkelte tiltak, fortsatt bør ligge hos sentrale myndigheter og ikke overføres til kommunene som foreslått av utvalget. Noen instanser peker også på at utvalgets forslag er uklart mht hvilke tiltak og planer som skal behandles etter reglene i § 1–8 og § 1–9 (planbestemmelsene), og hvilke som skal behandles etter reglene i kapittel 17 som regulerer tiltak og planer etter sektorlover.

Høringsinstansene er i hovedsak enige i utvalgets forslag til bestemmelser for å ivareta kravene i EU-direktivet om vurdering av miljøvirkninger av visse planer og programmer. Det er likevel flere instanser som gir uttrykk for at forslaget vil medføre merarbeid for kommunene og at det er viktig at en gjennom regelverk og veiledning søker å klargjøre

hvor omfattende dokumentasjonskrav som kan stilles til kommunale arealplaner. En nærmere redegjørelse for uttalelsene ved høringen og departementets vurdering av disse vil bli gitt i tilknytning til de enkelte forslag.

4 Departementets vurdering og forslag

4.1 Departementets merknader til planlovutvalgets innstilling

Departementet viser til utvalgets utredning, herunder omtale av de internasjonale forpliktelsene som ligger i EU-direktivet om miljøvurderinger av planer og programmer, og slutter seg i hovedsak til utvalgets forslag til suppleringer og endringer av bestemmelsene om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven.

Departementet mener imidlertid, på bakgrunn av uttalelsene, at det er behov for en klargjøring av det saklige virkeområdet for direktivet, samt klargjøring av hvilket omfang av utredninger som kan pålegges etter bestemmelsene. Departementet foreslår også endringer med sikte på å forenkle bestemmelsene.

Departementet mener at det vil være hensiktsmessig med en annen struktur på bestemmelsene enn det som utvalget har foreslått. I stedet for to sett av bestemmelser om konsekvensutredninger, ett for planer etter plan- og bygningsloven (§ 1–9) og et eget kapittel (kapittel 17) for sektorplaner og tiltak etter andre lover, foreslår departementet at de generelle rammebestemmelsene om konsekvensutredninger opprettholdes som et eget kapittel i loven. Videre vil det være nødvendig å tilpasse bestemmelsene til gjeldende plantyper.

I pkt 4.2 omtales forslag til endringer av konsekvensutredningsbestemmelsene på bakgrunn av EU-direktivet. I pkt 4.3 omtales forslag til endringer av dagens bestemmelser om konsekvensutredninger for tiltak.

4.2 Endringer i samsvar med direktivet om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer

Regjeringen Bondevik II la i november 2002 frem St. prp. nr. 7 (2002–2003) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv om miljøvurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer. Av proposisjonen fremgår det at direktivet medfører behov for endringer i plan- og bygningsloven.

Stortinget ga sitt samtykke til godkjenning av beslutningen i mars 2003. Av innstillingen fra energi- og miljøkomitéen (Innst. S. nr. 145 (2002–2003)) går det frem at komitéens medlemmer

«... er fornøyd med at det legges til rette for at det skal kunne fastsettes konsekvensutredninger for planer og programmer innen sektorene jordbruk, skogbruk, fiske, energi, industri, transport, avfallshåndtering, vannressursforvaltning, telekommunikasjon, turisme og arealplanlegging, og at miljømyndighetene skal kunne uttale seg om planforslagene og konsekvensutredningene. Dette vil styrke beslutningsunderlaget før vedtak fattes på overordnet nivå.»

EU-direktivet omfatter, som nevnt ovenfor, planer og programmer innen disse sektorene som legger føringer for fremtidig tillatelse til gjennomføring av tiltak nevnt i prosjektdirektivets vedlegg I eller vedlegg II. Nedenfor omtales først direktivets betydning sett i forhold til planer etter plan- og bygningsloven. Deretter omtales direktivets betydning for andre planer enn de som utarbeides i medhold av plan- og bygningsloven.

4.2.1 Planer etter plan- og bygningsloven

Planlovutvalgets vurdering av hvilke planer som vil kunne falle inn under direktivets virkeområde tar utgangspunkt i et system med nye plantyper og nye bestemmelser. Sett i forhold til plantypene i dagens plan- og bygningslov vil fylkesdelplaner med retningslinjer for fremtidig utbygging, kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner som gir føringer for utbygging falle inn under direktivets virkeområde. Disse planene omhandler arealbruk og vil legge føringer for tiltak som omfattes av prosjektdirektivet. Videre vil også enkelte reguleringsplaner falle inn under direktivet. Det er departementets vurdering at direktivet ikke er ment å innebære noe generelt krav om konsekvensutredning for reguleringsplaner, men kun vil komme til anvendelse i forhold til reguleringsplaner som vil kunne medføre vesentlig virkninger. I praksis vil dette vanligvis være reguleringsplaner med utbygging av en viss størrelse/kompleksitet, men også mindre planer/tiltak som har vesentlige virkninger. I likhet med utvalget er departementet av den oppfatning at kriterier for hvilke reguleringsplaner som skal konsekvensutredes, herunder medvirkning fra berørte myndigheter, mest hensiktsmessig fastsettes i forskrift.

Departementet er enig med høringsinstansene som har pekt på at det bør klargjøres hvilke krav som kan stilles til konsekvensutredninger av planer. Det understrekes derfor at konsekvensutred-

ningen for planer i størst mulig grad skal basere seg på foreliggende kunnskaper og at det er viktig å begrense innhenting av ny kunnskap til spørsmål som er relevant i forhold til behandlingen av planen, herunder hvilke vilkår det er naturlig å stille knyttet til gjennomføring av planen. Videre understrekes det at for overordnede planer, som fylkesplaner og arealdelen til kommuneplanen, vil det være nødvendig å avgrense konsekvensutredningen til å omfatte spørsmål og problemstillinger av betydning for stillingtaken til den aktuelle planen. Omfang og detaljeringsgrad må tilpasses plannivået. Det er viktig å unngå at spørsmål som naturlig hører hjemme på et senere plannivå, for eksempel knyttet til utarbeidelse av reguleringsplan, kreves belyst i konsekvensutredningen for overordnet plan. Dette vil bli klargjort gjennom forskrift til bestemmelsene.

En viktig intensjon bak EU-direktivet er vurdering av alternativer. Dette understrekes ved at direktivet, også i offisiell sammenheng, normalt omtales som direktivet om Strategic Environmental Assessment eller SEA-direktivet. I dette ligger det at direktivet også skal gi grunnlag for å velge mellom ulike strategiske handlingsalternativer. Som det fremgår av direktivet er det her tale om rimelige alternativer, dvs. alternativene må kunne anses som realistiske og relevante sett i forhold til planoppgave/plansituasjon. Det legges til grunn at vurdering av alternativ lokalisering av virksomheter/utbyggingsformål hører hjemme på oversiktsplannivå. Dersom det fremmes en reguleringsplan for et tiltak i samsvar med oversiktsplan, vil det normalt ikke være relevant å stille krav til vurdering av alternativ lokalisering. Alternativvurderingen i slike tilfeller vil omfatte utforming av tiltaket eller tilpasning av tiltaket til omgivelsene.

Sett i forhold til dagens bestemmelser om konsekvensutredninger vil endringsforslaget innebære at planprogrammet ikke bare fokuserer på utredningsbehov, men også skal definere premisser for planarbeidet.

4.2.2 *Planer som ikke utarbeides etter planbestemmelsene i plan- og bygningsloven*

Som nevnt omfatter direktivet alle planer og programmer innen sektorene jordbruk, skogbruk, fiske, energi, industri, transport, avfallshåndtering, vannressursforvaltning, telekommunikasjon og turisme som har vesentlige konsekvenser og setter rammer for enkeltprosjekter. Dette betyr at direktivet ikke kan avgrenses til kun å omfatte planer etter plan- og bygningsloven.

Definisjonen av planer/programmer i direktivet innebærer imidlertid at kun sektorplaner som utarbeides i henhold til lov eller forskrift omfattes.

Planlovutvalget peker i sin innstilling på at de formelle kravene som stilles i direktivet til hva som kan regnes som en plan eller et program, virker lite tilpasset norske beslutningsprosesser. Utvalget mener derfor at det kan være grunn til å vurdere om også planer som ikke har slik streng formell forankring likevel bør omfattes av bestemmelsene om konsekvensutredning dersom planen setter rammer for enkeltprosjekter og kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn. Som eksempel på planer som faller utenfor direktivets formelle krav, men som, etter utvalgets vurdering, likevel bør vurderes i forhold til KU, nevnes nasjonal transportplan, samlet plan for vassdrag og verneplan for vassdrag. Dette er planprosesser som alle fremmes av regjeringen til behandling i Stortinget som melding.

Departementet vil peke på at de nevnte stortingsmeldinger faller inn under bestemmelsene i utredningsinstruksen og mener det ikke vil være hensiktsmessig å behandle disse etter konsekvensutredningsbestemmelsene.

Etter departementets vurdering synes åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet etter petroleumsloven å kunne falle inn under direktivets krav. Vurdering av dette og eventuelle behov for endringer i petroleumsloven eller forskriften til denne vil bli vurdert nærmere av Olje- og energidepartementet. Det synes også, ut fra direktivets bestemmelser, å være åpning for at nye områder for fiskeoppdrett vil kunne falle inn under direktivets saklige virkeområdet. Dette vil bli klargjort i samarbeid med fiskerimyndighetene i forbindelse med utarbeidelse av forskrift til bestemmelsene.

Dagens konsekvensutredningsbestemmelser omfatter også nasjonalparker og andre større verneplaner etter naturvernloven. Slike verneplaner er mer å regne som en plan enn et tiltak. Verneplaner omfattes ikke av prosjektdirektivet eller av direktivet om miljøvurdering av visse planer og programmer. Departementet mener likevel at det ikke er grunn til å endre dagens system med konsekvensutredning for større verneplaner.

Som nevnt i 2.2.1 inneholder protokollen om strategiske miljøkonsekvensutredninger under Espookonvensjonen bestemmelser av anbefalende karakter om miljøvurderinger av politikk og lovgivning. Det er departementets vurdering at utredningsinstruksen er det relevante instrument for å ivareta disse bestemmelsene og departementet vil følgelig ikke foreslå egne bestemmelser om miljøvurdering av politikk og lovgivning i plan- og bygningsloven.

4.3 Konsekvensutredninger for tiltak – forenkling og effektivisering

Departementet er av den oppfatning at dagens bestemmelser om konsekvensutredning for tiltak i hovedsak har fungert etter intensjonene. Konsekvensutredningsbestemmelsene bidrar til en forutsigbar og strukturert prosess mellom tiltakshaver, berørte myndigheter og offentligheten, og prosessen medfører økt kunnskap og høyere bevissthet om miljøeffekter. Det vises i denne sammenheng bl. a. til evaluering gjennomført av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR 1997:20) og til Riksrevisjonens rapport om konsekvensutredninger (Riksrevisjonen Dokument nr 3:6 (1997–98)).

Departementet konstaterer imidlertid at det også er visse problemer og utfordringer knyttet til dagens bestemmelser.

4.3.1 *Integrering av bestemmelsene om konsekvensutredning i planbestemmelsene i plan- og bygningsloven*

Fra flere hold, spesielt fra kommunesektoren og mindre utbyggere, er det hevdet at saksbehandlingen etter bestemmelsene om konsekvensutredninger kan skape problemer i forhold til planleggingen etter planbestemmelsene i plan- og bygningsloven. Dette henger sammen med at planbestemmelsene og konsekvensutredningsbestemmelsene delvis har overlappende saksbehandlingsregler og til dels ulik ansvars- og rollefordeling. Departementet erkjenner at dagens lovsystem i visse situasjoner kan skape uklarhet og mer tids- og ressurskrevende planprosesser enn ønskelig. Det er også inntrykket at dagens KU-system gjør at omfanget av konsekvensutredningene og fokus i disse ikke alltid er i samsvar med de spørsmål og problemstillinger som står sentralt i forhold til kommunenes behandling av plansaken. Videre konstaterer departementet at dagens regelverk etterlater en viss uklarhet mht tiltaksbegrepet, dvs at det kan være vanskelig å ta stilling til om en står overfor et utredningspliktig tiltak eller en arealplan som tilrettelegger for bestemte formål.

Departementet slutter seg derfor til utvalgets forslag om å innarbeide konsekvensutredningsbestemmelsene for tiltak i de ordinære planbestemmelsene. Dette vil, etter departementets vurdering, innebære en forenkling og vil kunne gi betydelig effektiviseringsgevinst ved at to prosesser som begge innebærer utarbeiding av dokumentasjon og offentlig høring slås sammen til en prosess.

En nødvendig følge av integrering av konsekvensutredning i planleggingen, er at kommunen,

eller fylkeskommunen for fylkesplaner, overtar rollen som ansvarlig myndighet etter bestemmelsene for alle saker som avgjøres gjennom plan etter plan- og bygningsloven. Dette vil, etter departementets vurdering, bidra til en styrking av regelverket ved at det gir en klarere kobling mellom plansak og beslutningsunderlag. Det vil kunne gi et klarere fokus på problemstillinger som er viktige for kommunen, og som vil være sentrale i forhold til kommunens behandling av plansaken. At kommunen får ansvar vil også kunne føre til kortere total behandlingstid enn en situasjon hvor en annen myndighet enn kommunen håndterer saken etter konsekvensutredningsbestemmelsene.

I forbindelse med utarbeidelse av forskrift vil det bli vurdert om en annen myndighet enn kommunen skal fastsette planprogrammet for saker som berører nasjonale interesser, eller i situasjoner hvor saken berører flere kommuner. Dette kan for eksempel gjelde infrastrukturtiltak, som havne- og farvannstiltak og veg/jernbaneprosjekter, av nasjonal eller vesentlig regional betydning.

Det presiseres at for saker etter petroleumsløven, energiløven, vannressursloven og vassdragsreguleringsloven vil konsesjonsmyndigheten som i dag være ansvarlig myndighet etter konsekvensutredningsbestemmelsene, og behandlingen etter bestemmelsene skal som i dag knyttes opp til behandlingen etter disse lover. Dette gjelder også i de tilfeller kommunen utarbeider plan etter plan- og bygningsloven for tiltaket.

4.3.2 *Forenkling av dagens regelverk om konsekvensutredninger*

Departementet slutter seg også til utvalgets øvrige forslag til forenkling av dagens regelverk om konsekvensutredninger.

Den detaljerte lovreguleringen av enkelte trinn i prosessen foreslås sløyfet. Dette gjelder de detaljerte bestemmelsene som angir saksgang mellom tiltakshaver og ansvarlig myndighet knyttet til melding og konsekvensutredning. Disse bestemmelsene kan være til hinder for mer fleksible løsninger, som for eksempel at tiltakshaver selv mottar høringsuttalelser og foretar en selvstendig vurdering av innkomne merknader, herunder behov for endringer i plan- eller utredningsprogram og tilpasninger av tiltaket eller planen.

Dagens bestemmelse om obligatorisk møte knyttet til høringen av konsekvensutredningen (jf. § 33–6) foreslås sløyfet. Det har vist seg at oppslutningen om disse møtene varierer mye. Departementet mener at myndighetene aktivt bør vurdere tiltak for medvirkning ut over de krav til offentlig-

het som ligger nedfelt i bestemmelsene, og i mange tilfeller vil et offentlig møte være et egnet virkemiddel i så hensende. Imidlertid vil det kunne være mer formålstjenlig at et slikt møte avholdes i en tidligere fase av prosessen, f. eks som et ledd i hørings- eller utredningsprogram. Poenget er at hvilke supplerende virkemidler for informasjon og medvirkning som velges, og når i planprosessen disse anvendes, bør det være opp til kommunen/fylkeskommunen som planmyndighet eller konsesjonsmyndigheten for tiltak etter særlov å vurdere.

Videre slutter departementet seg til utvalgets forslag om at dagens godkjenning av konsekvensutredning og utarbeidelse av et eget sluttokument (jf. §§ 33–6, 33–8 og forskriftens § 14) utgår. Det er etter departementets vurdering mer hensiktsmessig at de forhold som omtales i dagens sluttokument, herunder oppsummering av virkninger av betydning og forslag til avbøtende tiltak og oppfølgende undersøkelser, innarbeides i det ordinære saksfremlegget. Dette vil bidra til redusert tids- og ressursbruk og sikre at beslutningsunderlaget brukes aktivt i planutformingen. En slik kobling er viktig, ikke minst i forhold til vurdering av planløsning og vurdering av vilkår med sikte på å redusere og overvåke negative virkninger av tiltaket eller planen. Dagens bestemmelse om et selvstendig sluttokument er også mindre relevant i nytt system der det ikke lenger vil være et skille mellom vedtaksmyndigheten og KU-myndighet.

Det foreslås at dagens bestemmelse om fornyet konsekvensutredning (§ 33–10) utgår. I henhold til denne bestemmelsen inntreder det plikt til å sende melding og foreta konsekvensutredning på ny dersom tiltaket ikke er påbegynt innen fem år etter at det foreligger bindende planvedtak eller tillatelse. Det er flere forhold som gjør at denne bestemmelsen er problematisk. For det første vil plikt til ny melding og konsekvensutredning etter bestemmelsen oppstå uavhengig av om foreliggende tillatelse eller plan skal revideres. Dette bryter med prinsippet om at konsekvensutredningen skal ligge til grunn for vurdering av plan eller tillatelse. For det andre må poenget bak bestemmelsen være å få belyst om det i perioden har skjedd endringer ved tiltaket eller omgivelsene eller fremkommet ny kunnskap av betydning for saken, og få klargjort konsekvensene av disse. Dette bør kunne oppnås uten en prosess med ny melding og konsekvensutredning. Nærmere regler om vurdering av behov for oppdatering av kunnskapsgrunnlaget vil bli gitt i forskrift.

Etter dagens lov kan Miljøverndepartementet også bestemme at det skal utarbeides konsekvensutredning for mindre eller andre tiltak enn de som følger av vedlegg I og II i forskriften, dersom tilta-

ket kan få vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn, jf. § 33–2 fjerde ledd. Denne bestemmelsen er, etter departementets vurdering, overflødig ettersom hovedregelen i henhold til EUs prosjektdirektiv er at alle tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn skal konsekvensutredes. Det vises også til at bestemmelsen ikke har vært brukt siden regelverket ble tilpasset EUs prosjektdirektiv ved ikraftsetting av ny lov og forskrift i 1997. I forbindelse med forskrift vil det bli vurdert om departementet skal ha en rolle i forbindelse med uenighet om utredningsplikt.

Bestemmelsen om kostnadsdekning i § 33–11 foreslås endret, jf. ny § 33–4. Etter dagens bestemmelse kan departementet bestemme at utgiftene forbundet med konsekvensutredningen helt eller delvis skal dekkes av staten, fylkeskommunen eller kommunen, eller fordeles mellom dem. Bestemmelsen gir også departementet mulighet til å pålegge tiltakshaver å dekke utgifter til sakkyndig hjelp og lignende for grunneiere, interesserte, fylkeskommuner og kommuner. Etter nytt system, hvor det ikke lenger er departementene som er overordnet ansvarlig myndighet etter regelverket, vil det ikke være naturlig å opprettholde disse bestemmelsene.

Videre foreslås § 33–9 om konsekvensutredninger ved grenseoverskridende miljøvirkninger forenklet, jf. forslag til ny § 33–3. De mer detaljerte regler om behandling av saker med grenseoverskridende virkninger foreslås gitt i forskrift.

§ 33–12 om ansvarlig myndighet etter bestemmelsene tas ut. Denne bestemmelsen vil være overflødig i nytt system der rollen som ansvarlig myndighet tilligger planmyndigheten eller konsesjonsmyndigheten.

Departementet foreslår også at § 33–13 om utredningskrav ved fornyet tillatelse tas ut av loven, men følges opp i forskriften.

§ 120 a foreslås tatt ut. Det gis ny hjemmel for overgangsbestemmelse i § 33–5.

5 Om forskrifter til bestemmelsene

Lovforslaget forutsetter at de mer detaljerte bestemmelsene om konsekvensutredning gis i forskrift jf. § 33–5. Dette er i tråd med dagens system og utvalgets anbefaling.

Ved utforming av forskrift til lovbestemmelsene vil departementet legge til grunn kravene i EU-direktivet om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer, erfaringer med praktise-

ring av dagens regelverk om konsekvensutredning for tiltak og ønsket om et effektivt og fleksibelt regelverk.

Hovedelementene i forskriften vil være bestemmelser om hvilke tiltak og planer som omfattes, og rammer for innholdet i konsekvensutredningen.

Forskriften vil inneholde en liste over tiltak som alltid skal konsekvensutredes, jf. dagens vedlegg I-liste. Erfaringer med denne listen vil bli lagt til grunn. Departementet vurderer å sløyfe dagens vedlegg II-liste, dvs listen over tiltak som skal vurderes nærmere. Denne listen er tilnærmet altomfattende mht. type virksomheter som omfattes. Den kan derfor synes unødvendig. I forskriften vil det, i samsvar med EUs prosjektdirektiv, også bli gitt kriterier for vurdering av vesentlige virkninger mht. fastlegging av hvilke tiltak som omfattes.

Det vil også bli gitt bestemmelser som skal regulere overgangen mellom dagens regelverk og nytt regelverk. Dette gjelder i forhold til tiltak som er omfattet av dagens kapittel VII-a og for planer som vil falle inn under bestemmelsene i samsvar med det nye EU-direktivet for planer og programmer. I henhold til dette vil planer som faller inn under direktivets virkeområde kunne unntas fra nytt regelverk kun dersom planprosessen er startet opp før fristen for iverksetting den 27. juli 2004, og planen blir vedtatt innen to år etter at direktivet er gjort gjeldende.

Ellers vil departementet, ved utarbeidelse av forskrift, legge vekt på fleksibilitet og kostnadseffektiv planbehandling. Dette innebærer bl.a. at det vil bli tilrettelagt for større grad av fleksibilitet enn den nåværende forskrift gir med hensyn til håndtering av endringer eller utvidelser av tiltak i de ulike fasene frem til gjennomføring. Dagens forskriftsbestemmelse om konsekvensutredning ved utvidelse eller endring av eksisterende tiltak vil også bli vurdert nærmere med sikte på bedre å fange opp endringer som kan sies å ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn.

6 Økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser av forslaget

Av høringsuttalelsene til Planlovutvalgets forslag går det klart frem at det er bred enighet om at den foreslåtte integreringen av dagens konsekvensutredningsbestemmelser i den ordinære planleggingen etter plan- og bygningsloven vil kunne medføre betydelige effektiviseringsgevinster. Også de øvri-

ge forslagene til endringer av dagens bestemmelser om konsekvensutredning for tiltak vil kunne gi en raskere og mindre ressurskrevende prosess.

Forslaget til nye bestemmelser om konsekvensutredning for tiltak vil medføre endringer av oppgave- og ansvarsforhold. Kommunene vil få ansvar for noen flere saker. Dette er saker som i dag håndteres av Nærings- og handelsdepartementet, Bergvesenet, Kystdirektoratet og Vegdirektoratet og utgjør ca. 10 til 15 saker pr. år. Integreringen av KU for tiltak i planleggingen vil imidlertid medføre at kommunenes totale arbeid knyttet til konsekvensutredninger for tiltak ikke vil bli mer omfattende enn etter dagens system. Det legges til grunn at endringene ikke skal medføre at flere tiltak enn i dag vil bli omfattet av nytt regelverk.

Suppleringen av bestemmelsene om konsekvensutredninger som følge av EUs direktiv om vurdering av miljøvirkninger av visse planer og programmer, vil trolig medføre noe merarbeid og da særlig for kommunesektoren. Dette er et inntrykk som også høringen av utvalgets forslag bekrefter. Hvor mye merarbeid dette vil utgjøre for kommunene vil være avhengig av antallet kommunalt eller fylkeskommunalt initierte planer som faller inn under bestemmelsene og hvilken praksis kommunene har med hensyn til dokumentasjon av planforslag etter dagens regler. I rapport 22/99 «Miljøvurdringer av planer og programmer. Administrative og økonomiske konsekvenser» konkluderte ECON med at EU-direktivet om miljøvurderinger av visse planer og programmer vil medføre begrensede økonomiske eller administrative konsekvenser sammenliknet med «god praksis» som allerede er nedfelt i eksisterende retningslinjer og veiledninger.

Internasjonale erfaringer med konsekvensutredninger tyder på at økt ressursinnsats på oversiktsplannivå kan gi besparelser på prosjektnivå. Særlig vil det kunne redusere behovet for konsekvensutredninger av det enkelte utbyggingstiltak, enten det er offentlig eller privat, hvis det ikke medfører vesentlig andre konsekvenser enn de som allerede er utredet i forbindelse med overordnet plan.

Forslaget til nye bestemmelser vil medvirke til at viktige verdier og hensyn blir integrert i en tidligere fase av planleggingen, noe som vil medføre bedre ivaretagelse av hensynet til miljø, naturressurser og samfunn.

En mer detaljert vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av endringene vil først kunne gis ved utarbeidelse av forskrifter til bestemmelsene.

7 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til ny § 16–2

Bestemmelsene i § 16–2 innebærer at det for planer som kan få vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn utarbeides konsekvensutredning i henhold til bestemmelsene i kapittel VII-a som en del av planleggingen etter plan- og bygningsloven. EU-direktivet om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer gjelder kun planer som fastsetter rammer for fremtidig utbygging. Det er derfor en forutsetning at planen gir retningslinjer eller føringer i forhold til geografisk lokalisering, omfang/art mv. av utbyggingsvirksomhet.

Bestemmelsen gir rammer for hvilke planer etter plan- og bygningsloven som omfattes av krav om konsekvensutredning, mens nærmere presisering av hva slags planer som omfattes vil bli gitt i forskrift.

Bestemmelsen gjelder for *fylkesplaner* med retningslinjer for bruk av arealer til fremtidig utbygging. Dette vil som oftest være fylkesdelplaner for bestemte geografiske områder eller for bestemte problemstillinger, slik som areal- og transportplaner eller planer for utbyggingsmønster eller lokalisering av bestemte type virksomheter. Det avgjørende kriteriet for om en fylkesplan omfattes av krav til konsekvensutredning er om det i planen eksplisitt gis retningslinjer for arealbruk, jf. plan- og bygningsloven § 19–1 femte ledd. Fylkesplan eller fylkesdelplaner uten slike retningslinjer for arealbruk til utbyggingsformål omfattes ikke.

Krav om konsekvensutredning gjelder også for *kommuneplanens arealdel*. Krav om konsekvensutredning gjelder kun for de deler av planen som fastsetter rammer for fremtidige utbygging og som innebærer endringer sett i forhold til gjeldende plan. Bestemmelsen omfatter også *kommunedelplaner* for arealbruk der det settes rammer for utbygging. Dette kan være arealplaner for en avgrenset del av kommunen eller planer for bestemte virksomheter, slik som areal- og transportplaner, planer for golfbaner, utvinning av masser og lignende. Tematiske sektorplaner uten bestemmelser om arealbruk omfattes ikke.

Videre gjelder krav om konsekvensutredning for *reguleringsplaner med vesentlige virkninger* for miljø, naturressurser og samfunn. Dette vil være reguleringsplaner for utbyggingstiltak som også er omfattet av dagens bestemmelser om konsekvensutredninger. I tillegg vil bestemmelsen kunne omfatte reguleringsplaner for utbygging uten konkre-

te tiltak/tiltakshaver dersom utbygging etter planen anses å ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn. Kriterier for hva som menes med reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger fastsettes i forskrift.

For veg- og jernbanetiltak der trasévalg blir avklart gjennom arealdelen til kommuneplan eller gjennom kommunedelplan, og tiltaket utredes til et nivå som tilfredsstillende utredningskravene i EUs prosjektdirektiv, vil det normalt ikke oppstå krav om konsekvensutredning knyttet til reguleringsplan for tiltaket.

Det samme gjelder dersom det i kommuneplanens arealdel eller kommunedelplan legges til rette for utbygging av andre tiltak med en konkret tiltakshaver, og tiltaket som en del av kommuneplanarbeidet, utredes til et nivå tilsvarende reguleringsplannivået.

Integreringen av konsekvensutredninger i planleggingen innebærer at konsekvensutredningen blir en del av underlaget for planvedtaket. Dersom det ikke er gjennomført en konsekvensutredning for de planer som omfattes av bestemmelsen i § 16–2, eller utredningen er mangelfull, vil dette kunne gi grunnlag for innsigelse til planen. Innsigelse knyttet til rent formelle forhold må begrense seg til de tilfeller der dette kan få reelle følger for planen i forhold til de interesser vedkommende organ har som oppgave å ivareta. Videre vil manglende eller mangelfull utredning, som etter dagens system, regnes som saksbehandlingsfeil og gi grunnlag for klage og eventuelt medføre at planvedtaket er ugyldig.

Det vises til merknadene til kapittel VII-a for en redegjørelse for hvilke regler som gjelder for behandlingen av planer som skal konsekvensutredes.

Til revidert kapittel VII-a Bestemmelser om konsekvensutredninger

I kapittel VII-a gis bestemmelser om konsekvensutredninger. Bestemmelsene er utformet som rammebestemmelser. Disse gjelder for arealplaner og reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven, jf. ny § 16–2. Videre gjelder bestemmelsene for tiltak og planer som utarbeides og vedtas i henhold til sektorlover. Det er i § 33–5 gitt hjemmel for forskrift med utfyllende bestemmelser om konsekvensutredninger. Lovbestemmelser med tilhørende forskrift skal samlet oppfylle kravene i gjeldende EU-rett på området.

Til § 33–1 Virkeområde og formål

I første ledd slås det fast at bestemmelsene i kapittel VII-a gjelder for planer og tiltak som kan ha ve-

sentlige virkninger. Begrepet plan refererer til EU-direktivet om vurderingen av miljøvirkningene av visse planer og programmer. Begrepet tiltak refererer til tidligere bestemmelser om konsekvensutredninger, jf. EU-direktivet om vurdering av visse private og offentlige prosjekters miljøvirkninger.

For tiltak, det være seg tiltak som avgjøres gjennom planvedtak etter plan- og bygningsloven eller tiltak som avgjøres gjennom søknad om tillatelse etter særlov, innebærer bestemmelsen en videreføring av gjeldende bestemmelser om konsekvensutredninger. Hvilke type tiltak som omfattes av utredningsplikten fastsettes i forskrift som i dag.

Det presiseres at for saker etter petroleumsløven, energiløven, vannressursloven og vassdragsreguleringsloven vil konsesjonsmyndigheten som i dag være ansvarlig myndighet etter konsekvensutredningsbestemmelsene. Behandlingen etter bestemmelsene skal som i dag knyttes opp til behandlingen etter disse lover. Dette gjelder også i de tilfeller kommunen utarbeider plan etter plan- og bygningsloven for tiltaket.

Det nye elementet i forslaget er at også planer som legger føringer for senere vedtak om gjennomføring av tiltak nå vil omfattes av krav til konsekvensutredning, jf. EU-direktivet om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer.

Bestemmelsenes virkeområde i forhold til planer etter plan- og bygningsloven, herunder planer for tiltak, er kommentert i tilknytning til ny § 16–2. I første ledd understrekes det at bestemmelsene i kapittel VII-a skal legges til grunn for behandlingen av disse planene.

Hvilke andre planer som omfattes av bestemmelsene vil bli fastsatt i forskrift. Forskriftsbestemmelsen vil ta utgangspunkt i kriteriene i EU-direktivet. Her vil det fremgå at kun planer som er regulert gjennom lov eller forskrift vil være omfattet.

Av annet ledd går det frem at det er flere hensyn som ligger til grunn for bestemmelsene om konsekvensutredninger. Bestemmelsene skal bidra til at hensynet til miljø, naturressurser og samfunn blir tatt i betraktning i en tidlig fase av planleggingen og således inngå som et premiss for denne på linje med tekniske og økonomiske hensyn. Videre er formålet å sikre at de problemstillinger tiltaket reiser for miljø, naturressurser og samfunn blir utredet og belyst slik at det skaffes til veie et tilfredsstillende beslutningsunderlag. Det understrekes at bestemmelsene har som formål at hensynet til miljø, naturressurser og samfunn skal vektlegges i forhold til avgjørelsen av om planen eller tiltaket bør vedtas. Videre har bestemmelsen til formål å sikre at det stilles vilkår som sikrer at det også ved gjennomføringen av planen tas tilbørlig hensyn til miljø, naturressurser og samfunn.

Konsekvensutredningen skal belyse virkningene for miljø, naturressurser og samfunn. Dette er det samme saklige virkeområdet som i dag. Begrepet samfunn dekker tema som for eksempel konsekvenser for befolkningens helse, sosiale forhold, samfunnssikkerhet og konsekvenser for samisk natur- og kulturgrunnlag. Nærmere begrepsavklaring og innholdsmessige krav til konsekvensutredningen fastsettes i forskrift. Det presiseres at konsekvensutredningen skal fokusere på beslutningsrelevante problemstillinger.

Til § 33–2 Generelle bestemmelser

Det vil nedenfor bli gitt en oversikt over hvordan saksbehandlingen etter bestemmelsen kan skje. Fremstillingen er kronologisk oppbygget og gjelder alle planer og tiltak som krever konsekvensutredning, jf. § 33–1 første ledd.

Behandling av planer etter plan- og bygningsloven som krever konsekvensutredning, jf. § 16–2, er innarbeidet i fremstillingen for å vise sammenhengen mellom de nye bestemmelsene og gjeldende bestemmelser om saksbehandling av fylkes-, kommune- og reguleringsplaner.

Av første ledd går det frem at det skal utarbeides et program for plan- og utredningsarbeidet. Forslag til program utarbeides av forslagsstiller, dvs. den som har ansvar for utarbeidelse av plan eller søknad. Programmet skal utarbeides tidligst mulig under forberedelse av planen eller søknaden.

Programmet skal bl.a. gjøre rede for formålet med planen eller søknaden, behovet for nødvendige utredninger, forhold som en tar sikte på å belyse i konsekvensutredningen og tiltak en tar sikte på å gjennomføre med henblikk på informasjon og medvirkning, herunder tiltak rettet mot berørte i lokalsamfunnet.

Forslag til program skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Programmet bør også så vidt mulig gjøres tilgjengelig via internett. Det bør settes en rimelig frist for kommentarer.

Høring av forslag til program skal samordnes med de ordinære saksbehandlingsreglene som gjelder. Dersom forslagsstiller er en annen enn vedtaksmyndigheten, kan forslagsstiller bemyndiges å stå for det praktiske arbeidet med utsendelse av forslag til program på høring og oppsummering av uttalelsene.

For planer etter plan- og bygningsloven vil høring og offentlig ettersyn av forslag til planprogram og oppstart/kunngjøring av planarbeidet jf. § 27–1 nr. 1 annet ledd, § 20–5 første ledd og § 19–4 første ledd, kunne samkjøres. For reguleringsplaner bør grunneiere så vidt mulig få forslag til planprogram

tilsendt sammen med underretning om regulering, jf. § 27–1 nr. 1 annet ledd, tredje punktum.

Vedtaksmyndigheten kan, dersom det vurderes som hensiktsmessig, velge å høre planprogrammet først for deretter å varsle oppstart av planarbeidet. Dette kan være aktuelt dersom det finnes flere relevante lokaliseringer for et tiltak og en vil bruke høringen av plan- eller utredningsprogrammet for å ta stilling til hvilket alternativ man ønsker å behandle videre.

Når forslag til plan- eller utredningsprogram har vært på høring, fastsettes programmet.

Det er ikke krav om politisk behandling av planprogrammet. Fastsettelse av planprogrammet bør likevel undergis politisk behandling dersom planprogrammet inneholder elementer som bør avklares politisk på et tidlig stadium i saken for å hindre unødvendig ressursbruk.

Ved fastsetting av plan- eller utredningsprogram kan det gis premisser for det videre arbeidet, herunder stilles krav om vurdering av realistiske alternativer. Videre skal det klargjøres hvilke forhold som skal redegjøres nærmere for i konsekvensutredningen, herunder hvilke undersøkelser som anses nødvendige for å klargjøre mulige virkninger av forslaget. Det understrekes at en så langt som mulig skal basere seg på foreliggende kunnskap og at det er viktig å begrense innhenting av ny kunnskap til spørsmål som er relevant i forhold til behandlingen av planen eller søknaden, herunder hvilke vilkår det er naturlig å stille knyttet til gjennomføring av planen.

For overordnede planer etter plan- og bygningsloven som fylkesplaner og arealdelen til kommuneplanen, er det viktig å avgrense konsekvensutredningen til spørsmål av betydning for stillingtaken til den aktuelle planen. Spørsmål som naturlig hører hjemme på et senere plannivå, for eksempel knyttet til senere utarbeidelse av reguleringsplan, skal ikke inngå i konsekvensutredningen for overordnet plan.

I annet ledd presiseres det at planforslag eller søknad med konsekvensutredning skal utarbeides på bakgrunn av fastsatt program.

For planer etter plan- og bygningsloven som omfattes av krav til konsekvensutredning vil planprogrammet danne grunnlag for utarbeidelse av planforslaget.

Kopi av fastsatt program sendes til de som har avgitt uttalelse til programmet.

Planforslag eller søknad med konsekvensutredning skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Saken bør så vidt mulig også gjøres tilgjengelig via internett. Planforslag eller søknad med konsekvensutredning bør normalt utgjøre et samlet dokument.

Planforslag med konsekvensutredning som følger reglene i plan- og bygningsloven undergis førstegangsbehandling og sendes på høring/legges ut til offentlig ettersyn i samsvar med plan- og bygningslovens § 33–2 annet ledd jf. § 19–4 annet ledd, § 20–5 annet ledd, og § 27–1 nr. 2.

I tredje ledd stilles det krav om at vedtaket av plan eller søknad skal være begrunnet og at vedtaket med begrunnelse skal offentliggjøres. Bestemmelsene er i hovedsak som i dagens regelverk (§ 33–7 og § 33–8). Ettersom sluttokumentet utgår vil bestemmelsen om begrunnelse normalt dekke gjennom saksfremlegg, innstillingen til vedtak og selve vedtaket.

Bestemmelsen sier at vedtaksmyndigheten, på bakgrunn av høringen av plan eller søknad med konsekvensutredning, skal vurdere vilkår, herunder tiltak som bør pålegges for å overvåke og redusere virkninger av vesentlig betydning. Bestemmelsen er utformet i samsvar med artikkel 10 i EU-direktivet om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer. Vilkårene begrenses til å overvåke og redusere virkninger av den aktuelle planen. Vilkårene nedfelles i vedtaket.

I fylkesplaner som omfattes av bestemmelsene kan det, som premiss for det videre planarbeid, gis retningslinjer om hvilke vilkår som må stilles for å ivareta vesentlig virkninger. I kommuneplaner og reguleringsplaner kan slike vilkår eller pålegg gis i planbestemmelser der det er adgang til dette iht. plan- og bygningslovens § 20–4 annet ledd og § 26.

Plan- og bygningslovens § 26 gir vid adgang til i reguleringsplan å gi bestemmelser som innebærer vilkår for å overvåke/avbøte negative virkninger. Hvor det i kommuneplan er nødvendig å stille vilkår for å overvåke/avbøte negative virkninger, og § 20–4 ikke hjemler slike vilkår, må det stilles krav om reguleringsplan for det aktuelle området.

I tillegg kan det gis vilkår som det er hjemmel for etter aktuelle sektorlover.

Vedtaksmyndigheten kan videre, etter avtale med utbygger, bestemme at det skal utarbeides et miljøoppfølgingsprogram for å sikre at hensynet til miljø ivaretas ved gjennomføring av planen.

Til § 33–3 Forholdet til andre stater

Denne bestemmelsen gjelder for saker som kan få vesentlige virkninger i annet land og gjør det klart at i slike tilfeller skal vedkommende stat varsles og gis anledning til å medvirke i planleggingsprosessen. En slik bestemmelse finnes også i dagens § 33–9, men det foreslås nå at de mer detaljerte regler gis i forskrift.

Til § 33–4 Kostnader

Av bestemmelsen går det frem at forslagsstiller, som regel den som fremmer plan eller søknad om tillatelse, skal bære kostnadene ved utarbeidelse av planforslag eller søknad med konsekvensutredning. Forslagsstiller kan være private utbyggere eller offentlige myndigheter/aktører. Der kommunen fremmer kommune- eller reguleringsplan som inneholder plan for tiltak som utredes på tiltaksnivå og hvor det er en konkret tiltakshaver, vil tiltakshaver være å anse som forslagsstiller for den del av planen som omfatter tiltaket. For øvrig vil det være kommunen (fylkeskommunen for fylkesplaner med retningslinjer for arealbruk) som er forslagsstiller og bærer kostnadene knyttet til utarbeidelse av planforslag med konsekvensutredning.

I de tilfeller kommunen fremmer en kommuneplan som tilrettelegger for tiltak/utbygging i privat regi eller for andre offentlige myndigheter, men hvor utredning holdes på et nivå tilsvarende oversiktsplan, vil kommunen være å anse som forslagsstiller. Her kan kommunen og de private interessentene, eventuelt offentlige myndigheter/aktører, avtale at disse bærer kostnadene knyttet til utredning av virkningene av denne delen av planen, eventuelt bidrar med utredninger av de relevante deler av planen. Situasjonen vil her ofte være at det foretas utredninger på kommuneplannivået som likevel ville falt på utbygger som forslagsstiller ved utarbeidelse av reguleringsplan for tiltaket. Det vil i et slikt tilfelle være naturlig at utbygger bidrar i form av egen utredning eller dekning av kostnader i forbindelse med utredning av den aktuelle delen av planen. Alternativet vil kunne være at det ikke kan legges til rette for tiltaket på kommuneplannivå.

Det legges til grunn at kommunen sammen med øvrige aktører med interesser i planleggingen kommer frem til avtalebaserte løsninger som er i tråd med ovenstående. Departementet har under arbeidet med lovendringene også vurdert en løsning hvor kommunen gis hjemmel i loven til å pålegge private utbyggere eller andre offentlige aktører å dekke kostnadene forbundet med utredning av relevante deler av planen. En valgte likevel ikke å fremme forslag om påleggshjemmel i forbindelse med denne lovendringen. En slik løsning vil kunne ses i sammenheng med eventuelle mer omfattende endringer i plan- og bygningsloven. En avtalebasert kostnadsfordeling antas imidlertid å ville fungere etter hensikten.

Til § 33–5 Forskrift

Bestemmelsen slår fast at det kan gis bestemmelser i forskrift om planer og tiltak som omfattes av krav til konsekvensutredning og utfyllende bestemmelser om konsekvensutredning. Bestemmelsen gir også adgang til å gi overgangsbestemmelser i forskrift. Forskriften vedtas ved kongelig resolusjon.

Miljøverndepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i plan- og bygningsloven (konsekvensutredninger).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i plan- og bygningsloven (konsekvensutredninger) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i plan- og bygningsloven (konsekvensutredninger)

I lov 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningsloven gjøres følgende endringer:

I

I kapittel III skal ny 16–2 lyde:

§ 16–2 Krav om konsekvensutredning for planer med vesentlige virkninger

For fylkesplaner og kommuneplaner som fastsetter retningslinjer eller rammer for fremtidig utbygging, samt for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn, gjelder bestemmelsene om konsekvensutredninger i kapittel VII-a i tillegg til saksbehandlingsbestemmelsene i § 19–4, § 20–5, § 27–1 og § 27–2.

Nåværende § 16 blir § 16–1.

I § 19–3 siste ledd, § 20–2 første ledd og § 27–1 nr. 1 siste ledd endres § 16 til § 16–1.

Kapittel VII-a skal lyde:

Kapittel VII-a. Konsekvensutredninger

§ 33–1 Virkeområde og formål

Bestemmelsene gjelder for planer etter plan- og bygningsloven som angitt i § 16–2, og nærmere bestemte planer og tiltak etter annet lovverk som kan ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn.

Formålet med bestemmelsene er at hensynet til miljø, naturressurser og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av planen eller tiltaket, og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, planen eller tiltaket kan gjennomføres.

§ 33–2 Generelle bestemmelser

For planer og tiltak som omfattes av bestemmelsene skal det tidligst mulig under forberedelsen av planen eller tiltaket utarbeides forslag til program for plan- eller utredningsarbeidet. Forslaget skal gjøre rede for formålet med planen eller søkna-

den, behovet for utredninger og opplegg for medvirkning. Forslag til program skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

Planforslag eller søknad med konsekvensutredning skal utarbeides på grunnlag av fastsatt plan- eller utredningsprogram og sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

Vedtak i saken med begrunnelse skal offentliggjøres. Av begrunnelsen skal det fremgå hvordan virkningene av planforslag eller søknad og innkomne uttalelser har vært vurdert, og hvilken betydning disse er tillagt ved vedtaket, særlig når det gjelder valg av alternativer.

Det skal i forbindelse med vedtaket vurderes og i nødvendig grad stilles vilkår med sikte på å overvåke og avbøte mulige negative virkninger av vesentlig betydning. Vilkårene skal fremgå av vedtaket.

§ 33–3 Forholdet til andre stater

Dersom planer og tiltak som behandles etter dette kapitlet kan få vesentlige negative virkninger i et annet land, skal vedkommende stat varsles og gis anledning til å medvirke i plan- eller utredningsprosessen etter disse bestemmelser.

§ 33–4 Kostnader

Kostnadene ved utarbeiding av konsekvensutredning bæres av forslagsstiller.

§ 33–5 Forskrift

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om planer og tiltak som omfattes av dette kapitlet samt utfyllende bestemmelser om konsekvensutredninger.

§ 120 a oppheves

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Vedlegg 1

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/42/EF av 27. juni 2001 om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 175 nr. 1, under henvisning til forslag fra Kommisjonen⁽¹⁾, under henvisning til uttalelse fra Den økonomiske og sosiale komité⁽²⁾, under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen⁽³⁾,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁽⁴⁾, på grunnlag av Forlikskomiteens felles forslag av 21. mars 2001, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) I traktatens artikkel 174 er det fastsatt at Fellesskapets miljøpolitikk blant annet skal bidra til bevaring, vern og forbedring av miljøets kvalitet, til vern av menneskers helse og til en forsiktig og fornuftig utnyttning av naturressursene, samt at dette skal baseres på føre-var-prinsippet. I traktatens artikkel 6 er det fastsatt at kravene til miljøvern skal gjøres til en del av utformingen av Fellesskapets politikk og tiltak, særlig med hensyn til å fremme en bærekraftig utvikling.
- 2) Det femte handlingsprogram for miljø, Mot en bærekraftig utvikling – Det europeiske fellesskaps program for politikk og tiltak på området miljø og bærekraftig utvikling⁽⁵⁾, supplert av rådsbeslutning nr. 2179/98/EF⁽⁶⁾ om revisjon av programmet, bekrefter betydningen av å vurdere sannsynlige miljøvirkninger av planer og programmer.

- 3) Konvensjonen om biologisk mangfold krever at partene, i størst mulig grad og der det er formålstjenlig, integrerer bevaring og bærekraftig utnyttning av det biologiske mangfoldet i relevante sektorplaner og – programmer eller slike som omfatter flere sektorer.

- 4) Miljøvurdering er et viktig verktøy for integrering av miljøhensyn i forbindelse med utarbeiding og vedtakelse av visse planer og programmer som må antas å ha betydelige virkninger for miljøet i medlemsstatene, fordi det sikrer at det under utarbeidingen og før vedtakelsen av planer og programmer tas hensyn til virkningene av gjennomføringen av planene og programmene.

- 5) Vedtakelse av framgangsmåter for miljøvurdering ved utarbeiding av planer og programmer vil være gunstig for foretak ved at det vil skape en mer konsekvent ramme som de kan arbeide innenfor idet relevant miljøinformasjon innlemmes i beslutningsprosessen. Når det tas hensyn til et bredere spekter av faktorer i beslutningsprosessen, bør dette bidra til mer bærekraftige og effektive løsninger.

- 6) De ulike miljøvurderingsordningene som benyttes i medlemsstatene, bør inneholde et spekter av felles krav til framgangsmåter som er nødvendige for å bidra til et høyt nivå for miljøvern.

- 7) De forente nasjoners økonomiske kommisjon for Europas konvensjon av 25. februar 1991 om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha miljøvirkninger i andre land, som gjelder både for medlemsstater og andre stater, oppfordrer partene i konvensjonen til også å anvende konvensjonens prinsipper på planer og programmer, og under konvensjonspartenes annet møte i Sofia 26. og 27. februar 2001 ble det besluttet at det skal utarbeides en juridisk bindende protokoll om strategisk miljøvurdering, som skal utfylle de gjeldende bestemmelsene om miljøkonsekvensanalyse over landegrensene, med henblikk på en mulig vedtakelse på den femte ministerkonferansen, «Miljø for Europa», på et

⁽¹⁾ EFT C 129 av 25.4.1997, s. 14, og EFT C 83 av 25.3.1999, s. 13.

⁽²⁾ EFT C 287 av 22.9.1997, s. 101.

⁽³⁾ EFT C 64 av 27.2.1998, s. 63, og EFT C 374 av 23.12.1999, s. 9.

⁽⁴⁾ Europaparlamentsuttalelse av 20. oktober 1998 (EFT C 341 av 9.11.1998, s. 18), bekreftet 16. september 1999 (EFT C 54 av 25.2.2000, s. 76), Rådets felles holdning av 30. mars 2000 (EFT C 137 av 16.5.2000, s. 11) og europaparlamentsbeslutning av 6. september 2000 (EFT C 135 av 7.5.2001, s. 155). Europaparlamentsbeslutning av 31. mai 2001 og rådsbeslutning av 5. juni 2001.

⁽⁵⁾ EFT C 138 av 17.5.1993, s. 5.

⁽⁶⁾ EFT L 275 av 10.10.1998, s. 1.

- ekstraordinært møte mellom konvensjonspartene, planlagt i mai 2003 i Kiev, Ukraina. Ordningene som benyttes innenfor Fellesskapet for miljøvurdering av planer og programmer, bør sikre at det finner sted hensiktsmessige samråd over landegrensene der iverksettingen av en plan eller et program som er under arbeid i en medlemsstat, vil kunne ha en betydelig miljøvirkning i en annen medlemsstat. Opplysninger om planer og programmer som vil ha betydelige miljøvirkninger i andre stater, bør oversendes på et gjensidig og likeverdig grunnlag innenfor en egnet juridisk ramme mellom medlemsstatene og disse andre stater.
- 8) Det kreves derfor tiltak på fellesskapsplan for å fastsette en minsteramme for miljøvurdering, som skal fastsette de generelle prinsippene for en miljøvurderingsordning og overlate detaljene til medlemsstatene, idet det tas hensyn til nærhetsprinsippet. Fellesskapstiltak bør ikke gå ut over det som er nødvendig for å oppnå de mål som er fastsatt i traktaten.
 - 9) Dette direktiv omhandler framgangsmåter, og kravene i direktivet bør enten integreres i eksisterende framgangsmåter i medlemsstatene eller innarbeides i særlig etablerte framgangsmåter. For å unngå dobbeltarbeid bør medlemsstatene, der det er formålstjenlig, ta hensyn til at det vil bli utført miljøvurderinger på ulike plan i et hierarki av planer og programmer.
 - 10) Alle planer og programmer som utarbeides for en rekke sektorer og som fastsetter en ramme for framtidig utbyggingstillatelse av prosjekter som er oppført i vedlegg I og II i rådsdirektiv 85/337/EØF av 27. juni 1985 om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger⁽⁷⁾, og alle planer og programmer som det anses at det er påkrevd med en miljøvurdering for i henhold til rådsdirektiv 92/43/EØF av 21. mai 1992 om vern av habitater og ville dyr og planter⁽⁸⁾, kan ha betydelige miljøvirkninger, og bør som regel underkastes en systematisk miljøvurdering. I tilfeller der disse fastsetter bruk av små områder på lokalt plan, eller det dreier seg om mindre endringer av planer eller programmer som nevnt foran, bør de vurderes bare i de tilfeller der medlemsstatene avgjør at de sannsynligvis vil ha betydelige miljøvirkninger.
 - 11) Andre planer og programmer som angir rammene for framtidig utbyggingstillatelse for prosjekter, vil kanskje ikke ha betydelige miljøvirkninger i alle tilfeller og bør vurderes bare i de tilfeller der medlemsstatene avgjør at de sannsynligvis vil ha slike virkninger.
 - 12) Når medlemsstatene treffer slike avgjørelser, bør de ta hensyn til de relevante kriteriene som er fastsatt i dette direktiv.
 - 13) Noen planer eller programmer er ikke underlagt dette direktiv på grunn av deres særlige karakter.
 - 14) Der det kreves en vurdering i henhold til dette direktiv, bør det utarbeides en miljørapport som inneholder relevante opplysninger slik det er fastsatt i dette direktiv, og som angir, beskriver og vurderer de sannsynlige betydelige miljøvirkningene som gjennomføringen av planen eller programmet kan få, samt rimelige alternativer som tar hensyn til formålene med og det geografiske virkeområdet til planen eller programmet; dessuten bør medlemsstatene underrette Kommisjonen om eventuelle tiltak de har truffet som gjelder kvaliteten på miljørapportene.
 - 15) For å bidra til en mer åpen beslutningsprosess og for å sikre at opplysninger som gis med henblikk på miljøvurderingen er uttømmende og pålitelige, er det nødvendig å sørge for at myndigheter med relevant miljøansvar samt offentligheten blir rådspurt under vurderingen av planene og programmene, og at det fastsettes passende frister som gir tilstrekkelig tid til samråd og til å avgi uttalelse.
 - 16) Der gjennomføringen av en plan eller et program utarbeidet i én medlemsstat sannsynligvis vil ha en betydelig miljøvirkning i andre medlemsstater, bør de berørte medlemsstater gis anledning til samråd, og berørte myndigheter og offentligheten gis anledning til å bli informert og til å gi uttrykk for sitt syn.
 - 17) Under utarbeidingen av planen eller programmet og før planen eller programmet blir vedtatt eller underkastet lovgivningsprosessen bør det tas hensyn til miljørapporten og uttalelser fra berørte myndigheter og offentligheten, samt resultatene av eventuelle samråd over landegrensene.
 - 18) Når en plan eller et program blir vedtatt, bør medlemsstatene sikre at berørte myndigheter og offentligheten blir informert om dette, samt at relevante opplysninger blir gjort tilgjengelige for dem.
 - 19) I de tilfeller der plikten til å utføre vurderinger av miljøvirkningene oppstår både etter dette di-

(7) EFT L 175 av 5.7.1985, s. 40. Direktivet endret ved direktiv 97/11/EF (EFT L 73 av 14.3.1997, s. 5).

(8) EFT L 206 av 22.7.1992, s. 7. Direktivet sist endret ved direktiv 97/62/EF (EFT L 305 av 8.11.1997, s. 42).

rektiv og annet fellesskapsregelverk, som rådsdirektiv 79/409/EØF av 2. april 1979 om vern av villevende fugler⁽⁹⁾, direktiv 92/43/EØF eller europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/60/EF av 23. oktober 2000 om fastsettelse av rammer for fellesskapstiltak for vannpolitikk⁽¹⁰⁾, kan medlemsstatene, for å unngå dobbeltarbeid ved vurderingen, sørge for samordnede eller felles framgangsmåter som oppfyller kravene i relevante deler av Fellesskapets regelverk.

- 20) Den første rapporten om dette direktivs anvendelse og virkning bør utarbeides av Kommisjonen fem år etter at det er trådt i kraft, og deretter hvert sjuende år. Med sikte på en ytterligere integrering av miljøvernkrav, og idet det tas hensyn til den erfaring som er vunnet, bør den første rapporten følges av forslag til endringer av dette direktiv, særlig når det gjelder muligheten for å utvide direktivets virkeområde til andre områder/sektorer og andre typer planer og programmer –

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Artikkel 1

Formål

Formålet med dette direktiv er å sørge for et høyt nivå for miljøvern og å bidra til at miljøhensyn integreres i utarbeidingen og vedtakelsen av planer og programmer med henblikk på å fremme en bærekraftig utvikling, ved å sikre at det i samsvar med dette direktiv blir utført en miljøvurdering av visse planer og programmer som sannsynligvis vil ha betydelige miljøvirkninger.

Artikkel 2

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

- a) «planer og programmer», planer og programmer, herunder slike som samfinansieres av Det europeiske fellesskap, samt eventuelle endringer av dem,
- som utarbeides og/eller vedtas av en myndighet på nasjonalt, regionalt eller lokalt plan, eller som er utarbeidet av en myndighet med sikte på vedtakelse i parlament eller regjering, ved en lovgivningsprosess, og
 - som kreves i henhold til lover og forskrifter,

- b) «miljøvurdering», at det utarbeides en miljørapport, gjennomføres samråd, tas hensyn til miljørapporten og resultatene av samrådene i beslutningsprosessen og at det gis underretning om beslutningen, i samsvar med artikkel 4-9,
- c) «miljørapport», den delen av plan- eller programdokumentasjonen som inneholder opplysninger som kreves etter artikkel 5 og vedlegg I,
- d) «offentligheten», en eller flere fysiske eller juridiske personer samt, i henhold til nasjonal lovgivning eller praksis, sammenslutninger, organisasjoner eller grupper av slike.

Artikkel 3

Virkeområde

1. En miljøvurdering skal i samsvar med artikkel 4–9 utføres for planer og programmer som det er vist til i nr. 2–4 og som sannsynligvis vil ha betydelige miljøvirkninger.
2. Med forbehold for nr. 3 skal en miljøvurdering utføres for alle planer og programmer
 - a) som er utarbeidet for jordbruk, skogbruk, fiskeri, energi, industri, transport, avfallshåndtering, vannforvaltning, telekommunikasjon, turisme, by- og regionplanlegging eller arealbruk, og som fastsetter rammene for framtidige utbyggingstillatelser for prosjekter oppført i vedlegg I og II til direktiv 85/337/EØF, eller
 - b) der det på bakgrunn av den sannsynlige virkning på anleggsområder er bestemt at det skal kreves en miljøvurdering i henhold til artikkel 6 eller 7 i direktiv 92/43/EØF.
3. For planer og programmer som omhandlet i nr. 2 som fastsetter bruk av små områder på lokalt plan og mindre endringer av planer eller programmer som nevnt i nr. 2 foran, skal det kreves en miljøvurdering bare i de tilfeller der medlemsstatene avgjør at planene og programmene sannsynligvis vil få betydelige miljøvirkninger.
4. Medlemsstatene skal avgjøre om andre planer og programmer enn dem det er vist til i nr. 2, og som fastsetter rammene for framtidig utbyggingstillatelse for prosjekter, sannsynligvis vil få betydelige miljøvirkninger.
5. Medlemsstatene skal avgjøre om slike planer eller programmer som omhandlet i nr. 3 og 4, sannsynligvis vil få betydelige miljøvirkninger, enten ved en undersøkelse av hvert enkelt tilfelle eller ved fastsettelse av ulike typer planer og programmer, eller ved en kombinasjon av disse metodene. For dette formål skal medlemsstatene i alle tilfeller ta hensyn til de relevante krite-

⁽⁹⁾ EFT L 103 av 25.4.1979, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 97/49/EF (EFT L 223 av 13.8.1997, s. 9).

⁽¹⁰⁾ EFT L 327 av 22.12.2000, s. 1.

riene i vedlegg II, for å sikre at planer og programmer som sannsynligvis vil ha betydelige miljøvirkninger omfattes av dette direktiv.

6. Ved en undersøkelse av hvert enkelt tilfelle og ved fastsettelse av typer av planer og programmer i henhold til nr. 5, skal myndighetene omhandlet i artikkel 6 nr. 3 rådspørres.
7. Medlemsstatene skal sikre at deres konklusjoner i henhold til nr. 5, herunder grunnene til ikke å kreve en miljøvurdering i samsvar med artikkel 4–9, blir gjort tilgjengelige for offentligheten.
8. Følgende planer og programmer omfattes ikke av dette direktiv:
 - planer og programmer hvis eneste formål er nasjonalt forsvar eller sivil beredskap, og
 - finans- eller budsjettplaner og -programmer.
9. Dette direktiv kommer ikke til anvendelse for planer og programmer som samfinansieres under de gjeldende respektive programperiodene ⁽¹¹⁾ for rådsforordning (EF) nr. 1260/1999 ⁽¹²⁾ og rådsforordning (EF) nr. 1257/1999 ⁽¹³⁾.

Artikkel 4

Generelle forpliktelser

1. Miljøvurderingen nevnt i artikkel 3 skal utføres under utarbeidningen av en plan eller et program og før planen eller programmet vedtas eller underkastes lovgivningsprosessen.
2. Kravene i dette direktiv skal enten integreres i eksisterende framgangsmåter i medlemsstatene for vedtakelse av planer og programmer, eller innarbeides i de framgangsmåter som er fastsatt for å sikre at dette direktiv overholdes.
3. I tilfeller der planer og programmer utgjør en del av et hierarki, skal medlemsstatene, med sikte på å unngå dobbeltarbeid ved miljøvurderingen, ta hensyn til at det vil bli utført en miljøvurdering på ulike plan i hierarkiet. Med sikte på blant annet å unngå dobbeltarbeid ved miljøvurderingen skal medlemsstatene anvende artikkel 5 nr. 2 og 3.

⁽¹¹⁾ Programperioden 2000–2006 for rådsforordning (EF) nr. 1260/1999 og programperiodene 2000–2006 og 2000–2007 for rådsforordning (EF) nr. 1257/1999.

⁽¹²⁾ Rådsforordning (EF) nr. 1260/1999 av 21. juni 1999 om fastsettelse av alminnelige bestemmelser om strukturfond (EFT L 161 av 26.6.1999, s. 1).

⁽¹³⁾ Rådsforordning (EF) nr. 1257/1999 av 17. mai 1999 om støtte til utvikling av landdistriktene fra Det europeiske utviklings- og garantifond for landbruket (EUGFL) og om endring og oppheving av visse forordninger (EFT L 160 av 26.6.1999, s. 80).

Artikkel 5

Miljørapport

1. I de tilfeller der det kreves en miljøvurdering i henhold til artikkel 3 nr. 1, skal det utarbeides en miljørapport der de betydelige miljøvirkningene som gjennomføringen av planen eller programmet sannsynligvis vil få, samt rimelige alternativer som tar hensyn til formålene med og det geografiske virkeområde til planen eller programmet, fastsettes, beskrives og vurderes. De opplysninger som skal gis for dette formål, er nevnt i vedlegg I.
2. Miljørapporten som er utarbeidet i henhold til nr. 1, skal omfatte de opplysninger som med rimelighet kan kreves, idet det tas hensyn til eksisterende kunnskap og vurderingsmetoder, innhold og detaljgrad i planen eller programmet, på hvilket trinn i beslutningsprosessen planen eller programmet befinner seg og i hvilken utstrekning visse forhold vil kunne vurderes bedre på andre plan i beslutningsprosessen for å unngå dobbeltarbeid ved miljøvurderingen.
3. Relevante opplysninger som er tilgjengelige om planenes og programmene miljøvirkninger, og som er innhentet på andre plan i beslutningsprosessen eller finnes i andre deler av Fellesskapets regelverk, kan benyttes til å framskaffe de opplysninger som er nevnt i vedlegg I.
4. Myndighetene omhandlet i artikkel 6 nr. 3 skal rådspørres ved fastleggelsen av omfanget av og detaljgraden til de opplysninger som må tas med i miljørapporten.

Artikkel 6

Samråd

1. Utkastet til plan eller program, samt miljørapporten utarbeidet i henhold til artikkel 5, skal gjøres tilgjengelig for myndighetene omhandlet i nr. 3 i denne artikkel og for offentligheten.
2. Myndighetene omhandlet i nr. 3 og offentligheten omhandlet i nr. 4 skal på et tidlig tidspunkt og innen passende frister gis konkret anledning til å avgi uttalelse om utkastet til plan eller program, samt om den medfølgende miljørapporten før planen eller programmet vedtas eller underkastes lovgivningsprosessen.
3. Medlemsstatene skal utpeke de myndigheter som skal rådspørres, og som på grunn av sitt særlige miljøansvar sannsynligvis vil bli berørt av miljøvirkningene av gjennomføringen av planer og programmer.
4. Medlemsstatene skal bestemme hva som forstås med «offentligheten» i henhold til nr. 2,

herunder den delen av offentligheten som påvirkes eller sannsynligvis vil påvirkes av, eller har interesse av, beslutningsprosessen i henhold til dette direktiv, herunder relevante ikke-statlige organisasjoner, f.eks. slike som arbeider for vern av miljøet, samt andre berørte organisasjoner.

5. Medlemsstatene skal fastsette nærmere regler for informasjon til og samråd med myndigheter og offentligheten.

Artikkel 7

Samråd over landegrensene

1. Når en medlemsstat anser at gjennomføringen av en plan eller et program som utarbeides for medlemsstatens territorium, sannsynligvis vil få betydelige miljøvirkninger i en annen medlemsstat, eller når en medlemsstat som sannsynligvis vil bli utsatt for betydelige miljøvirkninger, krever det, skal medlemsstaten på hvis territorium planen eller programmet blir utarbeidet, før planen eller programmet vedtas eller underkastes lovgivningsprosessen, oversende en kopi av utkastet til plan eller program, samt kopi av den relevante miljørapporten til den andre medlemsstaten.
2. Når en medlemsstat får oversendt en kopi av et utkast til plan eller program, samt en miljørapport i henhold til nr. 1, skal den meddele den andre medlemsstaten om den ønsker samråd før planen eller programmet vedtas eller underkastes lovgivningsprosessen, og dersom den ønsker det, skal de berørte medlemsstater innlede samråd om hvilke miljøvirkninger som gjennomføringen av planen eller programmet sannsynligvis vil få over landegrensene, samt om de planlagte tiltak for å redusere eller fjerne slike miljøvirkninger.
Når slike samråd finner sted, skal de berørte medlemsstatene komme fram til nærmere regler for å sikre at myndighetene omhandlet i artikkel 6 nr. 3 og offentligheten som omhandlet i artikkel 6 nr. 4, i medlemsstaten som må antas å bli betydelig miljøpåvirket, informeres og gis mulighet til å ta stilling innen en rimelig frist.
3. I tilfeller der samråd mellom medlemsstater er påkrevd i henhold til denne artikkel, skal de ved begynnelsen av slike samråd komme til enighet om en rimelig frist for samrådenes varighet.

Artikkel 8

Beslutningstaking

Under utarbeidningen av planen eller programmet og før planen eller programmet blir vedtatt eller un-

derkastet lovgivningsprosessen, skal det tas hensyn til miljørapporten utarbeidet i henhold til artikkel 5, uttalelsene avgitt i henhold til artikkel 6 og resultatene av eventuelle samråd over landegrensene i henhold til artikkel 7.

Artikkel 9

Underretning om beslutninger

1. Medlemsstatene skal sikre at når en plan eller et program blir vedtatt, skal myndighetene omhandlet i artikkel 6 nr. 3, offentligheten og eventuelle medlemsstater som er rådspurt i henhold til artikkel 7, underrettes, samt at følgende blir gjort tilgjengelige for dem:
 - a) planen eller programmet, slik den/det er vedtatt,
 - b) en erklæring som oppsummerer hvordan miljøhensyn er integrert i planen eller programmet, og hvordan miljørapporten utarbeidet i henhold til artikkel 5, uttalelsene avgitt i henhold til artikkel 6 og resultatene av samråd i henhold til artikkel 7 er tatt hensyn til i samsvar med artikkel 8, og dessuten grunnene for å velge den vedtatte planen eller det vedtatte programmet, i lys av andre rimelige alternativer som har vært behandlet, samt
 - c) tiltak som skal treffes angående overvåking i samsvar med artikkel 10.
2. Medlemsstatene skal fastsette nærmere regler for de opplysninger som er nevnt i nr. 1.

Artikkel 10

Overvåking

1. Medlemsstatene skal overvåke de betydelige miljøvirkningene av gjennomføringen av planer og programmer, slik at de blant annet på et tidlig tidspunkt kan fastslå uforutsette negative miljøvirkninger, og kan treffe egnede utbedringstiltak.
2. For å oppfylle kravene i nr. 1 kan eksisterende overvåkingsordninger benyttes dersom de er egnede, slik at dobbeltarbeid ved overvåkingen unngås.

Artikkel 11

Forholdet til annet fellesskapsregelverk

1. En miljøvurdering utført i henhold til dette direktiv berører ikke eventuelle krav i henhold til direktiv 85/337/EØF og til andre bestemmelser i Fellesskapets regelverk.

2. Når det gjelder planer og programmer der forpliktelsen til å utføre vurderinger av miljøvirkninger oppstår på grunnlag av både dette direktiv og andre fellesskapsbestemmelser, kan medlemsstatene sørge for samordnede eller felles framgangsmåter som oppfyller kravene i relevante bestemmelser i fellesskapsregelverket, for blant annet å unngå dobbeltarbeid ved miljøvurderingen.
3. Når det gjelder planer og programmer som samfinansieres av Det europeiske fellesskap, skal miljøvurderingen i henhold til dette direktiv utføres i samsvar med de særlige bestemmelsene i det relevante fellesskapsregelverk.

Artikkel 12

Opplysninger, rapportering og revisjon

1. Medlemsstatene og Kommisjonen skal utveksle opplysninger om de erfaringene som gjøres ved anvendelsen av dette direktiv.
2. Medlemsstatene skal sikre at miljørapportenes kvalitet er tilstrekkelig til å oppfylle kravene i dette direktiv, og skal underrette Kommisjonen om ethvert tiltak de treffer når det gjelder disse rapportenes kvalitet.
3. Kommisjonen skal innen 21. juli 2006 oversende Europaparlamentet og Rådet en første rapport om anvendelsen og virkningen av dette direktiv.
Med sikte på en ytterligere integrering av kravene til miljøvern, i henhold til traktatens artikkel 6, og idet det tas hensyn til den erfaring som er gjort i medlemsstatene ved anvendelsen av dette direktiv, skal en slik rapport følges av eventuelle egnede forslag til endringer av dette direktiv. Kommisjonen skal særlig overveie muligheten for å utvide dette direktivs virkeområde til andre områder/sektorer og andre typer planer og programmer.
En ny vurderingsrapport skal følge hvert sjuende år.
4. Kommisjonen skal avgi rapport om forholdet mellom dette direktiv og forordning (EF) nr. 1260/1999 og (EF) nr. 1257/1999 i god tid før utløpet av de programperioder som er fastsatt i disse forordningene, med sikte på å sikre en konsekvent tilnærming når det gjelder dette direktiv og senere fellesskapsforordninger.

Artikkel 13

Gjennomføring av dette direktiv

1. Medlemsstatene skal innen 21. juli 2004 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.
2. Disse bestemmelsene skal, når de vedtas av medlemsstatene, inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.
3. Forpliktelsen fastsatt i artikkel 4 nr. 1 skal gjelde for de planer og programmer hvis første formelle forberedende rettsakt følger etter datoen nevnt i nr. 1. Planer og programmer hvis første forberedende rettsakt kommer før denne datoen og som er vedtatt eller underkastet lovgivningsprosessen mer enn 24 måneder etter denne dato, skal overholde forpliktelsen fastsatt i artikkel 4 nr. 1, med mindre medlemsstatene i hvert enkelt tilfelle avgjør at dette ikke lar seg gjennomføre, og informerer offentligheten om denne avgjørelsen.
4. I tillegg til de tiltak som er nevnt i nr. 1, skal medlemsstatene innen 21. juli 2004 meddele Kommisjonen særlige opplysninger om de typer planer og programmer som i samsvar med artikkel 3 vil være underlagt en miljøvurdering i henhold til dette direktiv. Kommisjonen skal gjøre disse opplysningene tilgjengelige for medlemsstatene. Disse opplysningene vil bli ajourført regelmessig.

Artikkel 14

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den dag det kunngjøres i *De Europeiske Fellesskaps Tidende*.

Artikkel 15

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.
Utferdiget i Luxembourg, 27. juni 2001.

For Europaparlamentet
N. FONTAINE
President

For Rådet
B. ROSENGREN
Formann

*Vedlegg I***Opplysninger omhandlet i artikkel 5 nr. 1**

Opplysningene som skal gis i henhold til i artikkel 5 nr. 1, med forbehold for artikkel 5 nr. 2 og 3, er følgende:

- a) en oversikt over planens eller programmets innhold og hovedformål, samt forbindelse med andre relevante planer og programmer,
- b) relevante sider ved den nåværende miljøstatus og den sannsynlige utviklingen av denne dersom planen eller programmet ikke gjennomføres,
- c) miljømessige særtrekk for områder som sannsynligvis vil bli betydelig påvirket,
- d) eventuelle eksisterende miljøproblemer som er relevante for planen eller programmet, herunder særlig problemer som gjelder områder med særlig miljømessig betydning, for eksempel områder som er utpekt i henhold til direktiv 79/409/EØF og 92/43/EØF,
- e) de miljømål på internasjonalt plan, fellesskapsplan eller medlemsstatsplan som er relevante for planen eller programmet, og hvordan disse målene og andre miljøhensyn er tatt hensyn til under utarbeidingen av planen eller programmet,
- f) de sannsynlige betydelige miljøvirkningene¹⁴, herunder for spørsmål som biologisk mangfold, befolkning, menneskers helse, dyre- og planteliv, jordbunn, vann, luft, klimafaktorer, materielle verdier, kulturarv, herunder arkitektonisk og arkeologisk kulturarv, landskap og den innbyrdes sammenheng mellom ovennevnte faktorer,
- g) planlagte tiltak for å hindre, redusere og i så stor grad som mulig oppveie betydelige negative miljøvirkninger av gjennomføringen av planen eller programmet,
- h) en oversikt over grunnene til valget av de alternativer som har vært behandlet, og en beskrivelse av hvordan vurderingen ble foretatt, herunder eventuelle vansker (for eksempel tekniske mangler eller manglende fagkunnskap) som måtte være oppstått i forbindelse med innsamlingen av de nødvendige opplysningene,
- i) en beskrivelse av planlagte tiltak for overvåking i samsvar med artikkel 10, og
- j) et ikke-teknisk sammendrag av opplysningene nevnt ovenfor.

*Vedlegg II***Kriterier for bestemmelse av sannsynlige miljøvirkninger som omhandlet i artikkel 3 nr. 5**

1. Planenes og programmenes særtrekk, idet det særlig tas hensyn til
 - i hvilken grad planen eller programmet fastsetter en ramme for andre prosjekter og aktiviteter, enten når det gjelder plassering, art, omfang og driftsvilkår eller ved tildeling av midler,
 - i hvilken grad planen eller programmet påvirker andre planer og programmer, herunder planer og programmer som inngår i et hierarki,
 - planens eller programmets betydning for integreringen av miljøhensyn, særlig med henblikk på å fremme en bærekraftig utvikling,
 - miljøproblemer som er knyttet til planen eller programmet,
 - planens eller programmets betydning for gjennomføringen av Fellesskapets regelverk på området miljø (f.eks. planer og programmer som berører avfallshåndtering eller vern av vannressurser).
2. Miljøvirkningenes og det sannsynlig påvirkede områdets særtrekk, idet det særlig tas hensyn til
 - virkningenes sannsynlighet, varighet, hyppighet og reversibilitet,
 - virkningenes kumulative karakter,
 - virkningenes grenseoverskridende karakter,
 - risiko for menneskers helse eller miljøet (f.eks. på grunn av ulykker),
 - virkningenes størrelsesorden og romlige utstrekning (geografisk område og befolkningens mengde som sannsynligvis vil påvirkes),
 - verdien av og sårbarheten til området som sannsynligvis vil påvirkes, på grunn av:
 - særlige naturlige særtrekk eller kulturarv,
 - overskridelse av miljøkvalitetsstandarder eller grenseverdier,
 - intensiv arealbruk,
 - virkningene på områder eller landskap som har en anerkjent vernestatus på nasjonalt plan, fellesskapsplan eller internasjonalt plan.

¹⁴ Disse virkningene bør omfatte sekundære, kumulative, synergiske, kort-, mellom- og langsiktige, varige og midlertidige, positive og negative virkninger.